

הרופא בעל החלומות

מותן של שלוש בנותיו מפגז של צה"ל חיזק את תחושת השליחות של ד"ר עז אדין אבו אל-עייש מעזה • באמצעות הקרן "בנות לחיים" הוא מגשים את חלומן של סטודנטיות ברחבי המזרח התיכון לרכוש השכלה ולעשות שינוי חברתי • באחרונה חילק מלגות לשמונה סטודנטיות יהודיות וערביות ממכללת אחווה • הקיצונים משני העמים מסכנים את חייו, הוא אומר • גשר לאחווה

אלי ג'אן

ד"ר עז אדין אבו אל-עייש היה נחוש בדעתו לא לתת לטררגדיה האישית הנוראית שעבר לעצור את החזון שלו. שלוש בנותיו של הרופא מעזה נהרגו מפגז של צה"ל בזמן מבצע עופרת יצוקה ובת נוספת נפצעה קשה. למרות האסון החליט ד"ר אבו אל-עייש להמשיך ולעשות למען חיים משותפים בשלום והקים קרן מלגות לסטודנטיות המתגוררות במזרח התיכון, כדי להנציח את בנותיו. באחרונה חולקו שמונה מלגות לסטודנטיות יהודיות וערביות ממכללת אחי וזה בסך 500 דולר כל אחת. בשנים האחרונות חילק ד"ר אל-עייש כ-500 מלגות לסטודנטיות בישראל, בעזה, בירדן ובלבנון. "אלימות לא נפתור באלימות", מסביר ד"ר אבו אל-עייש מדוע בחר בדרך של נתינה ולא של נקמה. "אנחנו חייבים להשאיר לילדים שלנו עולם טוב יותר. היהודים צריכים לחיות בלי פחד והפלטטינים בלי הכיבוש. אני לא מאחל לאף אחד בעולם לראות את הראש של הילדה שלו מופרד מהגוף".

מוות בשידור חי

ד"ר אל-עייש נולד במחנה הפליטים ג'בליה שבצפון רצועת עזה. הוא סיים את לימודי הרפואה באוניברסיטת קהיר בשנת 1983 והתמחה בגינקולוגיה וביילוד באוניברסיטת לורנדון. לאחר מכן קיבל תואר מוסמך בכריאות הציבור באוניברסיטת הרווארד שבארצות הברית. לאחר ששימש כרופא בעזה התקבל ד"ר אל-עייש לעבודה כרופא בבית החולים שיבא בתל השומר והיה הרופא הראשון מעזה שעבד בבית חולים ישראלי. במקביל ביצע עבודות מחקר בבית החולים סורוקה בבאר שבע ועסק בטיפולי פוריות. במשך השנים הוא היה מהבודדים שעברו באופן קבע את המחסומים בין עזה לישראל.

בסוף דצמבר 2008 פתח צה"ל במבצע צבאי רחב היקף ברצועת עזה בעקבות ירי מתמשך של רקטות לעבר יישובי ישראל. רק שלושה חודשים קודם לכן נפטרה אשתו ממחלת הסירטין וד"ר אל-עייש נותר לטפל לבדו בשמונת ילדיו. ביום שישי, 16 בינואר 2009, ירה טנק ישראלי שני פגזים לעבר ביתו בן החמש קו"מ מות של אל-עייש בג'בליה. מהפגיעה נהרגו שלוש בנותיו ביסאן (21), מאייר (15) ואיה (14) וגם אחייניתו נור (19). בתו שאדאר, כיום בת 24, נפצעה באורח קשה בידיה וברגליה.

רגעים ספורים אחרי ההפצצה התקשר אבו אל-עייש לכתב ערוץ 10 שלומי אלדר, ומירר בככי על מות בנותיו. "יאאללה, מה עשינו להם? הרגנו את הבנות שלי", זעק אל-עייש בשידור חי. באופן חריג איפשר צה"ל להכניס את בתו שאדאר לישראל דרך מעבר ארו על מנת

"אנו כפלסטינים וכישראלים חיים באותה הספינה וצריך לאסור את הפגיעה בספינה בה אנו שטים יחד"

מה אתה זוכר מאותו יום בו נורה פגזו על ביתך?

"הייתי בבית בחדר של הבנות ויצאתי רגע לסלון. הפגז הראשון נכנס ישר לתוך החדר, אבל בגלל שסבלנו מהפגזות כל הזמן לא חשתי שזה בתוך הבית שלי. התעופפו לנו פגזים מכאן ומשם באורח קבע. היינו בלי חשמל ובלי מים בזמן הזה ולרגע חשבתי שזה שוב מחוץ לבית. אני לא רוצה שאף אחד בעולם יחוש את הכאב הזה. ראיתי את הבנות שלי בחלקים, אלו מראות נוראיים שקשה לשכוח".

ואחרי כל זה לא היו בך רגשות נקם, אפילו לא קצת?

"וזה מה שהיה מחזיר לי את הבנות? רק כמה זמן לפני שמתה אמרה לי הבת שלי שהיא לא מקבלת את זה שאלימות פותרים באלימות. גם ההורים של נור האחינית שלי לא כועזים על הישראלים. שפיתך הדמים ממשיכה ואנחנו לא רוצים שזה ימשיך. מתי נפיק את הלקחים?".

בקיץ 2009, חודשים ספורים לאחר המלחמה, עזב ד"ר אבו אל-עייש את עזה לטובת משרה חדשה באוניברסיטת טורונטו שבקנדה. מה שהתחיל כמשרה זמנית לחמש שנים הפך לסידור קבוע, אולם מדי שנה הוא מקפיד לבקר בישראל ובעזה, בין היתר כחלק מסבב חלוקת התרומות של הקרן שבראשותו. "פעם או פעמיים בשנה אני מגיע לקבר של הבנות שלי, הן חלק ממני", הוא אומר.

שמו של אבו אל-עייש אף הועלה כמועמד לפרס נובל לשלום לשנת 2009. שנתיים מאוחר יותר הוא הוציא לאור את הספר "לא אשנא", שאף תורגם לעברית. לפני כשנה נכנסה ישראל לסבב נוסף מול עזה במבצע צוק איתן, למורת רוחו של אבו אל-עייש. "כל מי שנהרג שם הקפיץ לי שוב את התמונות של הבנות שלי", הוא מספר. "שני העמים חייבים לקחת אחריות ולסיים את הסכסוך הזה".

הגשר מעל ומעבר

לפני כשבעים עלתה אל הבמה שבאולם מכללת אחווה קורין אשליג, אחת משמונה הסטודנטיות שקיבלו מלגה מקרן "בנות לחיים". "אני מודה לד"ר אבו אל-עייש ולמכללה על הבחירה בי לקבלת המלגה", אמרה אשליג. "אין כל ספק שמדובר בצעד חשוב עבורי להמשך הלימודים ואני מצפה ומתרגשת מאוד להגשים את החלום - לסיים את התואר ולהיות מורה בישראל".

אסלאם אלקרינאווי, תושבת רהט וסטודנטית למדעי החיים, אמרה בטקס: "הלימודים במכללה חשובים לי מאוד ויעניקו לי את האפשרות להתפתח תעסוקתית בעתיד, לשפר את רמת החיים ולפתח את החברה הבידואית. אנחנו לומדים יחד במכללה, יהודים וערבים, ואנו בעיקר חברים טובים".

ד"ר אבו אל-עייש נחוש להמשיך ולהיאבק למען אותה חברות והדדיות. "יש לי חלום אחד", הוא אומר, "והוא לראות את ילדי החיים ואת הילדים כאן חיים ביחד בחופשיות כחברים וכשכנים טובים שבונים גשרים יחד ומקימים חיים חופשיים וטובים. אנו כפלסטינים וכישראלים חיים באותה הספינה וצריך לאסור את הפגיעה בספינה בה אנו שטים יחד. קיוויתי שהבנות שלי יהיו הקרבנות האחרונות, אבל אני ממשיך לעבוד כדי שיגיע כבר הסוף לסכסוך הזה בין שני העמים".

ד"ר אבו אל-עייש. "חשבתי איך אני יכול להפוך את המוות של הבנות שלי לתקווה"

המוסלמי הראשון העומד בראש מכללה ביש"ר אל. "הבחירה של ד"ר אבו אל-עייש להעניק מלגות לסטודנטיות ממגזרים שונים מגיעה ממקום של נתינה, סלחנות ורצון לדרו קיום", מסביר נשיא המכללה. "אלו הערכים אותם חשוב לנו להנחיל לסטודנטים שלנו, בין היתר לראות את האחר כשווה".

לשמחתן של הסטודנטיות במכללה, הבטיח ד"ר אבו אל-עייש להכניס את אחווה לסבב המלגות השנתי. "השנה הזו נפתח מסורת קבועה להענקת המלגות", אמר.

לא כועס

עד כה חילקה הקרן כ-500 מלגות לסטודנטיות ברחבי המזרח התיכון, 110 מתוכן רק בשנה האחרונה. בניגוד למקובל לחשוב, ד"ר אבו אל-עייש לא נתקל בהתנגדות מצד תושבי עזה לסיוע שהוא מעניק לסטודנטיות יהודיות. "לא נתקלתי בהתנגדויות עד עכשיו ואני אמשיך לעסוק בזה", הוא מצהיר בנחישות. "בנאום שנשאתי בעזה אמרתי באומץ שלשני העמים אין דרך אחרת, אנחנו תאומים סיאמים וחייבים לתת יד אחד לשני ולשמור אחד על השני. צריכים לדבר בארבע עיניים כי בסוף כולנו סובלים מזה. זו האחריות שלנו".

ביום שישי לפני שבועיים נרצח התינוק עלי דוואבשה בן השנה וחצי מכפר דומא מבקבוק תבערה שהושלך לביתו, ככל הנראה על ידי פעילי ימין קיצונים. המראות הקשים של בית המשפחה הבווער ושל בני המשפחה הפצועים החזירו את ד"ר אבו אל-עייש אל הכאב הפרטי שלו. "זה כואב לי לראות את הדבר הזה", אמר. "כולנו נמצאים בסכנה והקיצונים משני הצדדים מסכנים את חייו. אני פונה לראש הממשלה נתיניהו: יש אנשים שבחרו כך, אז בוא תגיד שנלך קדימה במשא ומתן בינינו".

לקבל טיפול בתל השומר. הטיפול הציל את אצבעותיה ואת הראייה בעינה הפגועה. צה"ל טען אז כי סייענים של החמאס הסתתרו בקומה העליונה של הבית, אולם מאוחר יותר חזר בו. יומיים לאחר מותן של הבנות נצר צה"ל את האש. יש שאמרו שהמקרה של ד"ר אל-עייש, שזכה לסיקור נרחב באמצעי התקשורת בעולם, היה אחת הסיבות העיקריות להפסקת האש.

האישה הכי חשובה

מי שחשב כי מותן של שלוש בנותיו יהפכו את ד"ר אל-עייש לשונא ישראל או שיטוף בעקבות כך להתנגדות נגד ישראל ולפעולות טרור, לא הכיר היטב את הגינקולוג הפלסטיני. למרות האסון הכבד שפקד אותו בחר ד"ר אל-עייש להתמקד בחיים ולהנציח את בנותיו שנהרגו על ידי הקמת קרן בשם "בנות לחיים" (Daughters for Life) למען הענקת חינוך וגישה לבריאות לנערות ולנשים במזרח התיכון. "חשבתי איך אני יכול לשנות ולהפוך את המוות וההריגה של הבנות שלי לתקווה", הוא מספר בשיחת טלפון מעזה. "אני מאמין בנשים שמוציאות תואר, זה כלי נשק שיכול לשנות אוכלוסייה. האישה היא הכי חשובה, היא בית הספר של העם, היא יכולה לתת חיים, מקריבה את עצמה ומשלמת מחיר יקר עבור זה".

במסגרת הקרן שהקים מחולקות מלגות לנשים שחיות במזרח התיכון, ללא הבדלי דת וגזע. צעירות מוסלמיות, נוצריות או יהודיות מקבלות סיוע של מאות שקלים ללא משוא פנים. "כבר כמה שנים שאנחנו נותנים מלגות בטכניון בחיפה ובאוניברסיטת בן גוריון בנגב, והשנה זו הפעם הראשונה שהקרן מעניקה מלגות גם במכללת אחווה", מספר ד"ר אל-עייש.

את הקשר עם ד"ר אל-עייש יצר נשיא המכללה, פרופ' עליאן אלקרינאווי, הנשיא